

І. Ф. Коваль,
кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри цивільного права і процесу
Донецького національного університету

УДК 347.77.01

ВИДИ ТА ВЗАЄМОДІЯ ПРИВАТНИХ І ПУБЛІЧНИХ ІНТЕРЕСІВ У СФЕРІ ПРОМИСЛОВОЇ ВЛАСНОСТІ

Проведено аналіз видів та змістовної характеристики інтересів учасників відносин у сфері промислової власності, а також характеру їхньої взаємодії. На підставі дослідження обґрунтовано положення щодо необхідності збалансування приватних і публічних інтересів у сфері промислової власності як ключової засади правового регулювання цих відносин.

Ключові слова: промислова власність, правовласник, приватні інтереси, публічні інтереси.

Побудова інноваційної моделі національної економіки ґрунтується на ефективному функціонуванні відносин у сфері промислової власності, які через властиву їм інноваційну спрямованість становлять важливу складову всієї системи економічних відносин у країні. Широка та гостра проблематика “інтелектуалізації” господарського життя, пов’язана з нагальною необхідністю залучення науково-технічних досягнень до сфери суспільного виробництва, об’єктивно обумовлює підвищені вимоги до змісту правових засобів¹, які повинні застосовуватися задля належного впорядкування таких відносин. Вирішального значення в конструюванні правових засобів набуває потреба у повному та збалансованому забезпеченні інтересів учасників відносин промислової власності та їх адекватному відображенні у правовому інструментарії з урахуванням потреб соціально-економічного розвитку держави на сучасному історичному етапі. Сфера інтелектуальної власності є зосередженням інтересів різних суб’єктів, соціальних груп, суспільства, кожен з яких не може бути реалізований у повному обсязі без врахування інтересів інших суб’єктів. Практична важливість усвідомлення змісту інтересів виникає, коли вони входять у взаємодію (в тому числі конфлікт) між собою та з’являється необхідність вирішення питання про їх пріоритетність. Існуючий стан національного законодавства з промислової власності характеризується неповним та непослідовним відображенням інтересів у зазначеній сфері як у частині регламентації конкретних аспектів розвитку відносин промислової власності, так і на рівні визначення концептуальних засад правового регулювання.

Категорія інтересу становить предмет численних досліджень з боку представників різних галузей знань, у тому числі правознавців. У загальнотеоретичній площині її розробці приділена увага у працях А. С. Нерсисянца, А. А. Венедиктова, Ю. О. Тихомирова, О. В. Малька та ін. На галузевому — господарсько-правовому — рівні ґрунтовне дослідження інтересу проводиться, передусім, В. К. Мамутовим, О. М. Вінник, Г. Л. Знаменським. Прояви інтересів у галузі інтелектуальної власності аналізуються О. П. Орлюк, В. М. Крижною та іншими авторами. Водночас характеристика змісту інтересів у більш вузькій сфері, що пов’язана із функціонуванням відносин промислової власності, досліджена недостатньо.

© Коваль І. Ф., 2012

¹ Під правовими засобами розуміються правові явища, що втілюються в інструментах та діяннях, за допомогою яких задовольняються інтереси суб’єктів права, забезпечується досягнення соціально корисної мети [1].

З огляду на зазначене, мета статті полягає у з'ясуванні видів та змістовної характеристики інтересів, які опосередковуються у процесі реалізації відносин промислової власності, їхньої взаємодії задля визначення характеру поєднання диспозитивних й імперативних засад правового регулювання таких відносин.

Як загальнонаукова категорія інтерес має багатоаспектний філософський, психологічний, соціальний, економічний зміст. У контексті цього дослідження на перший план виходять саме економічні аспекти існування інтересів, що обумовлюється господарсько-виробничою сферою реалізації відносин промислової власності. При цьому для розкриття сутності інтересів у сфері правового регулювання промислової власності доцільно спиратись на трактування поняття законного інтересу, що охоплює як інтерес, закріплений у суб'єктивному праві, який є метою та передумовою виникнення останнього, так й інтерес як самостійний об'єкт правової охорони і захисту (охоронюваний законом інтерес), що впливає із сутності правових принципів, загальних дозвільних установлень. Утім, найбільш розробленим та досконалим правовим засобом реалізації інтересу визнається саме суб'єктивне право.

Багатогранне значення інтересу проявляється на усіх стадіях правового регулювання. О. М. Вінник доводить, що інтерес із його спонукальними, регулюючими та захисними можливостями проявляється відповідно у правотворчій, правозастосовній та правозахисній діяльності [2, с. 28]. Водночас можна стверджувати, що саме початкова (правотворююча) стадія, котра пов'язана із відображенням інтересів у засобах правового регулювання, має першочергове значення у забезпеченні інтересів, адже від повноти та адекватності закріплення в юридичному інструментарії змісту інтересів учасників правовідносин, характеру їх взаємозв'язків залежатиме ефективність подальшої реалізації та захисту інтересів.

Серед усього різноманіття законних інтересів найважливіше значення у правовій науці надається поділу інтересів на приватні та публічні залежно передусім від носіїв, чії потреби задовольняються у процесі їх реалізації. Зазначений поділ складає методологічну основу структурування системи права на приватне і публічне право, що є віддзеркаленням реально існуючих суспільних відносин. При цьому серед науковців існують як категоричні погляди щодо протиставлення та встановлення жорстких кордонів між зазначеними антиподами інтересів і, як наслідок, невизнання комплексних ("змішаних") сфер відносин; так і застереження, що у чистому вигляді таке розмежування інтересів не існує і має, певною мірою, умовний характер, а переважна більшість суспільних відносин відповідно є сферою перетинання як приватноправових, так і публічно-правових інтересів (у тій чи іншій комбінації), що, певним чином, повинно відбиватися на визначенні засад правового регулювання.

Відносини промислової власності становлять показовий приклад зосередження та співіснування інтересів приватного і публічного характеру. О. П. Орлюк справедливо наголошує на необхідності дослідження проблеми забезпечення балансу приватних та публічних інтересів як одному із основних завдань права на сучасному етапі [3, с. 25].

Коло учасників правовідносин промислової власності обумовлено специфічним об'єктом цих відносин — результатом інтелектуальної діяльності й суттєво відрізняється залежно від виду цих відносин. Первинним носієм приватного інтересу у сфері промислової власності є автор, у системі приватних інтересів якого поряд, із немайновими потребами², важливе місце займають інтереси майнового змісту, спрямовані на отримання гідного доходу від своєї творчої діяльності. В існуючих економічних реаліях переорієнтації національних виробництв на інноваційну модель значимість інтелектуальної діяльності працівників-новаторів, спрямованої на вироблення нових ідей і розробок, що призводять до виробництва якісного нового

² Немайнові інтереси творців об'єктів промислової власності пов'язані із особистими потребами у належній самореалізації, визнанні та формуванні ділової репутації у відповідному професійному середовищі, розвитку творчих здібностей тощо. Немайнові інтереси втілюються у праві авторства, праві на авторське ім'я.

або удосконаленого продукту, процесів виробництва, суттєво підвищується. В економічній літературі діяльність працівників, які спроможні генерувати нові знання, отримала назву “інноваційна трудова діяльність” і розглядається як необхідний елемент забезпечення конкурентоспроможності товаровиробників [4, с. 11].

За таких умов важливого значення набуває необхідність стимулювання і мотивації продуктивної інтелектуальної праці. Визначальну роль у такій підтримці відіграють механізми реалізації майнових інтересів творців в отриманні гідної винагороди за свою творчу діяльність. Утім, зазначені потреби, враховуючи домінування “службових” результатів творчості у промисловій сфері, повинні бути узгоджені з економічними інтересами роботодавців як власників матеріальних ресурсів, на базі яких створено творчий результат, що пов’язані, у свою чергу, з отриманням конкурентних переваг від найбільш ефективного способу практичної реалізації нововведення.

Чинне законодавство передбачає різні підходи до врахування інтересів авторів службових об’єктів промислової власності та їхнього збалансування з інтересами роботодавця. Так, відповідно до норм спеціального закону, зазначені інтереси забезпечуються правом працівника на отримання винагороди, яку зобов’язаний сплатити роботодавець, котрий наділяється переважним правом на отримання патенту на службовий винахід (ст. 9 Закону України “Про охорону прав на винаходи і корисні моделі”) [5]. Принципово інший підхід встановлює Цивільний кодекс України, закріплюючи правовий режим спільного здійснення майнових прав на службовий об’єкт інтелектуальної власності працівником та суб’єктом господарювання (ст. 429 ЦК України) [6]. При цьому зміст такого режиму щодо нематеріальних результатів творчості в законодавстві не розкривається. Такий стан законодавчої регламентації відносин промислової власності в частині закріплення та розподілу майнових прав на службові об’єкти промислової власності не враховує належним чином інтереси авторів (працівників) та суб’єктів господарювання (роботодавців), що, зрештою, ускладнює процеси залучення зазначених об’єктів до господарського процесу. Не вдаючись до глибокого розгляду принципів розподілу майнових прав інтелектуальної власності на службовий об’єкт промислової власності³, у досліджуваному контексті доцільно обмежитись констатацією існуючої проблеми узгодження майнових інтересів працівника (автора) і роботодавця (суб’єкта господарювання), який здійснює матеріально-технічне, фінансове, організаційне забезпечення процесів створення результату інтелектуальної діяльності і його промислової реалізації.

Важливим суб’єктом відносин промислової власності із власним колом економічних інтересів є особа, яка володіє правоохоронним документом. Фактично йдеться про суб’єкти господарювання, виходячи із переважно господарської сфери використання об’єктів промислової власності. Змістовна характеристика інтересів патентовласника обумовлена самою сутністю патенту. Історична еволюція форм правової охорони технічних нововведень (від особистих привілеїв до універсальних патентів) засвідчує, що патент становить своєрідну “домовленість”, “контракт” між особою, яка прагне отримати цей документ, і суспільством (державою). Відповідно до такої “згоди”, майбутній патентовласник розкриває зміст науково-технічної розробки, а в обмін отримує забезпечене державою виключне право на використання об’єкта впродовж певного строку. Економічна сутність інтересів правласників відображена у положеннях теорії “героїчного підприємця” Й. Шумпетера, відповідно до якої новатор, котрий впроваджує винахід, порушує ринкову рівновагу, внаслідок чого отримує тимчасовий надприбуток до відновлення рівноваги на новому рівні з розповсюдженням нововведення [8, с. 12]. Зазначене підтверджується практикою діяльності успішних компаній світу, використання якими науково-технічних розробок, торговельних марок, фірмових назв (“портфеля прав промислової

³ Позицію автора стосовно вирішення зазначеної проблеми див. [7].

власності”) гарантовано призводить до збільшення вартості активів правовласника, зміцнення рівня його конкурентоздатності, отримання надприбутків. Так, наприклад, аналіз ситуації на світових біржах цінних паперів демонструє, що різке підвищення вартості акцій таких компаній, як “Dell”, “Oracle”, “Cisco”, “Lucent Technologies” і т.д., відбулося не за рахунок збільшення вартості основного капіталу, а саме через приріст інтелектуального капіталу, в структурі якого значне місце посідають права інтелектуальної власності [9, с. 14].

Виходячи із зазначеного, корінні інтереси суб’єктів господарювання (право володільців) концентруються в укріпленні ринкових позицій завдяки отриманню економічних переваг від монопольної реалізації можливостей, наданих виключною правом. –Зазначені приватні інтереси повинні забезпечуватися належною регламентацією підстав набуття виключних прав, форм їх реалізації, питань зіткнення виключних прав, що належать різним особам, підстав визнання патенту недійсними, підстав та способів захисту виключних прав тощо.

Сфера дії виключного права обмежується рамками, котрі в усіх розвинених правових системах позначаються як “межі дії патенту” і зумовлені об’єктивною необхідністю створення умов для розвитку науково-технічного прогресу, розширення можливостей суспільства у доступі до життєво необхідних інтелектуальних результатів, задоволенні потреб у знаннях та інформації, підтримці підприємницької ініціативи в удосконаленні технологій виробництва продукції добросовісними виробниками. Обмеження пов’язані із: строком чинності патенту; територією дії охоронного документа; обсягом правової охорони винаходу, що визначається формулою винаходу, істотними ознаками промислового зразка (предметні межі); законодавчо закріпленими випадками вільного використання об’єкта будь-якими особами без дозволу правовласника (зокрема, з особистою науковою метою, без комерційної мети). Такі обмеження виключних прав фактично є проявами універсального правового принципу — принципу співрозмірності (пропорційності), який втілюється у збалансованому обмеженні суб’єктивних прав задля можливості здійснення прав інших осіб, суспільних інтересів [10, с. 95]. У процесі законодавчої регламентації зазначених обмежень патентної монополії повинні бути побудовані правила, які здатні забезпечити максимальне узгодження інтересів правовласника та третіх осіб щодо використання об’єкта і недопущення зловживання такими обмеженнями. У цьому контексті вимагають відповідного вдосконалення норми патентного законодавства, зокрема в частині більш чіткої конкретизації змісту дій, пов’язаних із використанням об’єктів промислової власності без комерційної мети, адже таке використання може охоплювати не лише дії, які вчиняються щодо застосування об’єкта з особистою метою, але й провадження некомерційної господарської діяльності господарюючими суб’єктами.

Публічні інтереси, в тому числі у сфері промислової власності, є складним утворенням. Спираючись на усталену дихотомію “приватне право — публічне право”, значне коло науковців позначає категорією публічних інтересів широкий спектр інтересів споживачів, усього суспільства, територіальних утворень, держави. Найбільш ґрунтовне розуміння публічних інтересів запропоноване О. М. Вінник — це відображені в праві відгармонізовані, збалансовані інтереси держави як організації політичної влади, а також інтереси всього суспільства, значної його частини, в тому числі територіальних громад тощо. Відповідно до цього визначення, видами публічних інтересів О. М. Вінник називає загальносуспільні, регіональні (територіальні) інтереси, інтереси певних прошарків суспільства, соціальних груп [2, с. 23].

Питання співвідношення понять “публічні інтереси”, “суспільні інтереси”, “державні інтереси” не втрачають високого рівня дискусійності, що у повній мірі є актуальним і для сфери досліджуваних відносин. Так, за умови високого ступеня узагальнення синонімічними у відносинах інтелектуальної власності можна вважати публічні і державні інтереси, тоді як доцільним видається виокремлення суспільних

інтересів — порівняно самостійного виду інтересів у сфері промислової власності. Останні в “синтезованому” вигляді втілюють у собі потреби суспільства в цілому, зокрема кінцевих споживачів продукції, що містить об’єкти промислової власності, користувачів суспільно корисних результатів науково-технічної творчості⁴. У законодавстві з питань промислової власності суспільні інтереси пов’язуються із переходом об’єкта у суспільне надбання (користування) зі спливом терміну дії виключного права, розглядаються як умова видачі примусової ліцензії тощо.

Кінцеві споживачі (покупці) продукції, виробленої (реалізованої) суб’єктом промислової власності, будучи носіями суспільних інтересів, зацікавлені у наявності широкого доступу до сучасних та вдосконалених товарів із високими споживчими характеристиками, підвищенні якості та гарантуванні безпеки товарів, у яких втілено нові науково-технічні розробки; недопущені введення в торговельний оборот фальсифікованих, підроблених товарів тощо. Торговельні марки, комерційні найменування виконують роль засобу впливу на поведінку споживачів, виступаючи орієнтиром щодо придбання ними певного товару. Як свідчить аналіз функціонування національного споживчого ринку, значна доля контрафактної продукції представлена саме товарами масового споживання. Із точки зору контрафактності, до найбільш ризикових категорій товарів належить продукція, якість якої здебільшого істотно впливає на рівень життєдіяльності людини, стан її фізичного та соціального існування (фармацевтична продукція, алкогольна продукція, мінеральні води, товари побутової хімії тощо).

Останнім часом на тлі низького соціально-економічного рівня життя населення висловлюються пропозиції на користь виправдання контрафакції з огляду на можливість насичення споживчих ринків дешевою продукцією. Утім таке бачення проблеми вимагає ґрунтовного осмислення з урахуванням всього комплексу правових, соціальних, економічних, політичних чинників розвитку відносин інтелектуальної власності в існуючих умовах. Зазначений підхід ґрунтується на односторонній “турботі” про інтереси споживачів і навряд чи заслуговує на підтримку, адже лише системні заходи у галузі боротьби з виготовленням і реалізацією контрафактної продукції здатні забезпечити позитивні зрушення у цій сфері. Як доречно підкреслюється з цього приводу в юридичній літературі, тимчасовий зиск для споживачів (від придбання дешевих контрафактних товарів) призводить до негативних загальносуспільних наслідків — зниження економічної мотивації виробників у розвиткові виробництва [11, с. 95], що, зрештою, обертається проти потреб споживачів (покупців).

Бурхливий розвиток суспільних відносин у всіх сферах життєдіяльності, їх інформатизація постійно потребують оновлення підходів до визначення балансу інтересів праволодильців і суспільства. Як указує з цього приводу В. Крижна, підґрунтям для обурення суспільства та заперечення проти права інтелектуальної власності може слугувати зловживання праволодильцями цими правами, неправильне розуміння та застосування норм тощо [12, с. 64]. Усе частіше дослідники економічних аспектів інтелектуальної власності обвинувачують правовласників у проведенні “злочинної” стратегії встановлення завищених дискримінаційних цін на інтелектуальні продукти, внаслідок чого об’єктивно ініціюється широке розповсюдження піратства. Така стратегія розглядається як інструмент міжнародного шантажу й політичного та економічного впливу, особливо щодо країн з перехідною економікою та таких, що розвиваються [13, с. 12–13]. За останні століття у світі неодноразово піднімалося питання про запровадження альтернативи щодо патентної охорони, зокрема, у вигляді системи винагород. Йдеться про надання винахідникам з боку національних урядів певної винагороди (замість видачі патенту) в обмін на дозвіл вільного використання розробки суспільством. Іншими словами, замість

⁴ Таке трактування суспільних інтересів узгоджується із положеннями ст. 27 Загальної декларації прав людини: “...кожна людина має право вільно приймати участь у культурному житті суспільства, насолоджуватися мистецтвом, брати участь у науковому прогресі й користуватися його благами”.

монопольного права на використання винаходу пропонується надавати адекватну грошову винагороду. Досвід запровадження такого підходу в різні періоди мав місце, зокрема, в Голландії, Швейцарії. Втім, у сучасних правових системах зберігає перевагу саме патентна охорона, а сплата винагороди застосовується у виключних випадках, зокрема щодо винаходів у галузі атомної енергетики [14].

Держава як виразник публічних інтересів бере різноманітну участь у відносинах промислової власності. Так, безпосереднім учасником зазначених відносин вона стає будучи інвестором (замовником), який вкладає ресурси у процеси створення науково-технічних розробок у пріоритетних галузях науки і техніки. Як свідчить практика забезпечення державних інтересів у зазначених відносинах, їх ефективна реалізація ускладнюється через відсутність чітко відпрацьованого та закріпленого на законодавчому рівні механізму розподілу майнових прав на об'єкти інтелектуальної власності, створені за державні кошти, на підставі укладення договорів, які спрямовані фактично на виконання державою своїх економічних та соціальних функцій. Так, ситуація стримує динаміку процесів залучення інтелектуальних продуктів до господарського обороту, спричиняє суперечності, конфлікти, зловживання у цій сфері. З огляду на це, важливого значення набувають проблеми узгодження публічного інтересу держави із підприємницьким інтересом осіб, які беруть участь у створенні науково-технічних розробок, що офінансуються державою, доведенні їх до стадії промислового застосування та реалізації конкурентоздатної продукції.

Державні інтереси реалізуються також у зв'язку із функціонуванням державних підприємств, які здійснюють господарську діяльність, пов'язану із використанням об'єктів промислової власності. Закріплюючи за державними підприємствами частину майна, що перебуває у державній власності, держава фактично реалізує правомочності власника, в тому числі спрямовані на підвищення ефективності діяльності суб'єктів державного сектору економіки за рахунок впровадження у процеси виробництва науково-технічних розробок інноваційного характеру. При цьому з'ясування змісту державних інтересів ускладнюється через те, що інтерес держави у цій площині має двоїстий характер, адже, з одного боку, вона як публічна організація влади є виразником публічних інтересів (суб'єкт влади), а з іншого, — будучи власником відповідного майна (закріпленого за державним підприємством як суб'єктом господарської діяльності), бере участь у господарських праввідносинах як рівноправний із іншими власниками суб'єкт.

Публічними є й інтереси місцевого самоврядування, які реалізуються на регіональному рівні. Аналіз та оцінка факторів, що створюють конкурентні переваги регіонів у межах національної економіки, свідчать, що поряд із територією, трудовими ресурсами, комунікаційними системами значне місце займають економічна активність товаровиробників, форми та методи організації виробництва, наука як елемент виробничих сил, інновації [15, с. 24]. Позитивні наслідки впливу зазначених факторів, прямо чи опосередковано пов'язаних із реалізацією відносин промислової власності, втілюються у збільшенні обсягів грошових надходжень до місцевих бюджетів, вирішенні проблем зайнятості населення відповідного регіону, розвиткові програм забезпечення екологічної безпеки, охорони природного середовища тощо. На прикладі Донецької області слід зазначити, що в рамках Угоди про регіональний розвиток Донецької області між Кабінетом Міністрів України і Донецькою обласною радою й відповідно до Стратегії економічного і соціального розвитку Донецької області на період до 2015 року до стратегічних напрямів такого розвитку належить створення високоефективного інноваційно-виробничого комплексу регіону.

Публічні інтереси держави проявляються і в інтересах більш високого порядку: *на макроекономічному рівні* — у соціально-економічних перетвореннях, які можуть бути досягнуті на ґрунті створення сприятливого “клімату” залучення об'єктів промислової власності до господарського обороту. У конкретизованому вигляді такі

інтереси полягають у забезпеченні стійкого економічного розвитку, створенні конкурентного середовища, недопущенні недобросовісної конкуренції завдяки належному вирізненню товаровиробників та їх продукції, розвитку інноваційної діяльності, прискоренні науково-технічного прогресу, зміцненні промислового потенціалу країни, інтенсифікації підприємницької активності, скороченні обсягів тіньової економіки.

Вищеокреслені інтереси держави у загальнодержавному масштабі є спеціальними проявами однієї з універсальних потреб будь-якої держави в умовах глобалізації — забезпечення раціонального господарювання. Останнє характеризується як ефективне й оптимальне здійснення господарської діяльності, спрямоване на максимальне задоволення суспільних потреб із мінімальними витратами, ознаками якого є розвиток виробництва, максимальне використання досягнень науково-технічного прогресу, енергозбереження тощо. Раціональне господарювання визнається у господарсько-правовій концепції підґрунтям для співставлення пріоритетів, упорядкування індивідуальних, колективних і суспільних інтересів в умовах розвитку ринкової економіки [16, с. 17–21].

Сфера промислової власності, з точки зору публічних інтересів не вичерпується лише суто економічними прагненнями держави. Економічні інтереси публічного характеру є тісно переплетеними із політичними (геополітичними) потребами країни, які в умовах глобалізації набувають пріоритетного значення й щодо реалізації внутрішньодержавних інтересів. Такі тенденції яскраво ілюструються заходами з боку держави щодо організації проведення в Україні чемпіонату Європи з футболу “Євро 2012”, серед яких питання забезпечення дотримання прав інтелектуальної власності УЄФА та її комерційних партнерів займають першочергове значення у комплексі таких заходів [17, с. 13].

Об’єктивна потреба у взаємодії приватних і публічних інтересів у сфері промислової власності є підставою для формування ключової засади правового регулювання відносин у цій сфері, яка повинна бути відображена у концептуальних програмних документах держави (зокрема у Програмі розвитку державної системи правової охорони інтелектуальної власності в Україні на 2010 – 2014 роки, схваленої рішенням Колегії Державного департаменту інтелектуальної власності), а також у Господарському кодексі України, який є основним системоутворюючим актом господарського законодавства. Важливість легалізації зазначеної вихідної засади державного регулювання досліджуваної сфери чітко розуміється у Російській Федерації, де на рівні Указу Президента “Про державну політику із залучення до господарського обороту результатів науково-технічної діяльності й об’єктів інтелектуальної діяльності у сфері науки і технологій” [18] головним напрямом державної політики у цій сфері визначено “збалансованість прав і законних інтересів усіх суб’єктів правовідносин, включаючи державу”.

З’ясування змісту та взаємодії інтересів, які реалізуються у зв’язку із функціонуванням відносин промислової власності, свідчить про те, що правові засоби, котрі зобов’язані забезпечити належне функціонування зазначених відносин у контексті побудови інноваційної економіки, повинні конструюватись, виходячи із необхідності узгодження різноспрямованих інтересів учасників цих відносин, попередження та нейтралізації ймовірних конфліктів. З певним ступенем узагальнення носіями приватних інтересів у досліджуваній сфері слід вважати творців об’єктів промислової власності та суб’єктів, які залучають останніх до господарського обороту. Публічні інтереси у їхньому широкому розумінні втілюються в інтересах держави, регіональних публічних утворень. Окреме місце займають суспільні інтереси, які концентрують потреби суспільства в цілому, кінцевих споживачів, некомерційних користувачів суспільно корисних результатів науково-технічної творчості.

Наведена характеристика різноманітних за змістом і суб’єктним складом індивідуальних та публічних (загальносуспільних) інтересів, які реалізуються у

відносинах промислової власності, свідчить про те, що ефективне функціонування зазначених відносин у контексті інноваційно орієнтовної економіки можуть забезпечити лише засоби правового регулювання, які органічно поєднують диспозитивні й імперативні засади, засновані на однаковому підпорядкуванні всіх учасників цих відносин суспільному господарському порядку, тобто забезпечують такий стан впорядкування господарських відносин промислової власності, який є результатом взаємоузгодження, поєднання індивідуального підприємницького (майнового) інтересу із загальносуспільними і державними потребами, пов'язаними із інтелектуалізацією суспільного життя і формуванням засад інноваційної економіки.

Виходячи з наведеного, можна стверджувати, що проблема взаємоузгодження різноманітних за змістом і суб'єктним складом індивідуальних та публічних (загальносуспільних) інтересів у правовому регулюванні відносин промислової власності потребує подальшого ґрунтовного опрацювання в напрямку забезпечення їх адекватної, виваженої взаємодії як ключової засади правового регулювання.

Список використаних джерел

1. Малько, А. В. Правовые средства: вопросы теории и практики [Текст] / А. В. Малько // Журнал российского права. — 1998. — № 8. — С. 66–77.
2. Вінник, О. М. Публічні та приватні інтереси в господарському товаристві: проблеми правового забезпечення [Текст] : [монограф.] / О. М. Вінник. — К. : Атіка, 2003. — 352 с.
3. Орлюк, О. П. Сфера інтелектуальної власності як предмет правового регулювання: проблема конкуренції законів [Текст] / О. П. Орлюк // Теорія і практика інтелектуальної власності. — 2009. — № 6. — С. 25–32.
4. Червінська, Л. П. Інноваційна трудова діяльність: сутність та особливості [Текст] / Л. П. Червінська, М. І. Кальницький // Економіка, фінанси, право. — 2010. — № 9. — С. 11–15.
5. Про охорону прав на винаходи і корисні моделі : Закон України від 15.12.1993 р. № 3687–ХІІ, у ред. від 01.06.2000 р. № 1771–ІІІ [Текст] // ВВР. — 2000. — № 37. — Ст. 307.
6. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. [Текст] // ОВУ. — 2003. — № 11. — Ст. 461.
7. Коваль, І. Ф. Суб'єкти права на службові об'єкти права інтелектуальної власності [Текст] / І. Ф. Коваль // Проблеми і перспективи розвитку юридическої науки в Україні : матеріали итогової научної конференції Донецького національного університета за період 2005–2006 гг. : Правоведение / отв. ред. В. Д. Волков. — Донецк : ДонНУ, 2007. — С. 167–171.
8. Глазьев, С. Ю. Экономическое содержание отношений, связанных с использованием изобретений [Текст] / С. Ю. Глазьев // Вопросы изобретательства. — 1989. — № 5. — С. 10–14.
9. Карпова, Н. Н. Интеллектуальная собственность в условиях инновационной экономики [Текст] / Н. Н. Карпова // Интеллектуальная собственность — XXI век. Правовая защита инноваций: Материалы конференции. — М. : РАП, МФГС, 2010. — С. 10–15.
10. Майданик, Р. А. Принцип пропорційності (співрозмірності) у цивільному праві України [Текст] / Р. А. Майданик // Щорічник українського права. — 2010. — С. 93–117.
11. Кравчук, С. Й. Економічна злочинність в Україні. Курс лекцій [Текст] : [навч. посібн.] / С. Й. Кравчук. — К. : Кондор, 2009. — 282 с.
12. Крижна, В. Право інтелектуальної власності та суспільні інтереси [Текст] / В. Крижна // Право України. — 2011. — № 3. — С. 60–65.
13. Судариков, С. А. Экономика и интеллектуальная собственность [Текст] / С. А. Судариков, Н. Г. Грек, К. А. Бахренькова. — М. : Изд-во деловой и учеб. лит., 2004. — 512 с.
14. Shavell, S. Rewards Versus Intellectual Property Rights [Text] / Shavell Steven and Tanguy Van Ypersele // Journal of Law and Economics. — 2001. — v 44 (2, Oct). — P. 525–547.
15. Агафоненко, О. Ю. Оценка региональных конкурентных преимуществ Донецкой области [Текст] / О. Ю. Агафоненко // Экономика и право. — 2007. — № 1. — С. 21–25.
16. Шишкин, С. Н. Предпринимательско-правовые (хозяйственно-правовые) основы государственного регулирования экономики [Текст] : [монограф.] / С. Н. Шишкин;

Российская академия наук, Ин-т государства и права. — М. : Инфотропик Медиа, 2011. — 328 с.

17. Інтелектуальна власність Об'єднання європейських футбольних асоціацій: правова охорона та захист у Україні [Текст]. — К. : Державний департамент інтелектуальної власності, 2010. — 200 с.
18. О государственной политике по вовлечению в хозяйственный оборот результатов научно-технической деятельности и объектов интеллектуальной собственности в сфере науки и технологий : Указ Президента Российской Федерации от 22.07.1998 г. № 863 [Электронный ресурс] ГАРАНТ. — URL : <http://base.garant.ru/179099>.

Надійшла до редакції 27.05.2012

Коваль И. Ф. Виды и взаимодействие частных и публичных интересов в сфере промышленной собственности

Проведен анализ видов и содержательной характеристики интересов участников правоотношений в сфере промышленной собственности, а также характера их взаимодействия. На основании проведенного исследования обоснованы положения о необходимости сбалансирования частных и публичных интересов в сфере промышленной собственности как ключевого начала правового регулирования этих отношений.

Ключевые слова: промышленная собственность, правообладатель, частные интересы, публичные интересы.

Koval, I. F. Kinds and Cooperation of Private and Public Interests in the Sphere of Industrial Property

In the article the analysis of kinds and rich in content description of interests of participants of legal relationships is conducted in the field of industrial property, and also character of their cooperation. On the basis of the conducted research proposals about the necessity of balancing of private and public interests in the field of industrial property as base of the legal adjusting of these relations.

Keywords: industrial property, legal owner, private interests, public interests.

